

ХТО Б ПОДУМАВ?

КОМПЕТЕНТНО
ПРЕДСТАВЛЯЄ

НАЙКРАЩИЙ
ІСТОРИК

Випадкова

знахідка

розкрила таємницю
перепоховання з
рівненського костелу

Неабиякий публічний резонанс спричинила нещодавня документальна знахідка працівниці Держархіву Рівненської області Людмили ЛЕОНОВОЇ, в якій іде мова про перепоховання в 1961 році знайдених у крипті костелу Святого Антонія в Рівному останків колишніх власників міста та інших поважних осіб.

Людмила Леонова вже не вперше виявляє унікальні документи, які відкривають таємниці з давньої історії нашого міста, в тому числі й про магнатську родину Любомирських, які володіли Рівним понад 200 років. І ось нові.

«Це два документи, – розповідає Людмила Леонова, – рішення Ровенського міськвиконкому про перепоховання та акт про виконання робіт за цим рішенням. Датовані вони 9-м і 16-м червня 1961 року. Цінність їх у тому, що є перелік осіб та інформація, що надгробки мають бути у могилі. Знайшла документи випадково. Виконуючи один із запитів, переглядала свої записники і натрапила на запис із посиланням на рішення міської ради про перепоховання. Замовила справу і знайшла це рішення й акт. Завжди, переглядаючи будь-які документи, виписую всілякі цікавинки.

Випадкова знахідка

розкрила таємницю перепоховання з рівненського костелу

Початок на с. 1

Знайденими в архіві документами підтвердилися розповіді старожилів про те, що після закриття костелу Святого Антонія труни з крипти начебто перепоховали на Дубенському кладовищі. Хоча «перепоховали» – це, певно, гучно сказано. Скоріше останки з домовинами і надгробками просто поклали в яму і закопали. Звісно, без будь-якого означення цього місця і без зайвого розголосу. Щоправда, в реєстраційному журналі КП «Спецкомбінат-ритуальна служба» (сучасна назва підприємства) по Дубенському кладовищу запис про перепоховання є. Відповідно до акту воно відбулося 16 червня 1961 року.

Існує кілька версій, де саме на кладовищі можуть покоїтися останки. Однак вказувати їх у публікації, вочевидь, не варто – з усім зрозумілих причин. Деякі рівненські старожили також розповідали, що винесені з крипти зотлілі труни буцімто було зібрано у великі мішки, повантажено на автівки і вивезено на сміттєзвалище. Вочевидь відкидати цю версію також не варто. Тим паче, що подібні прецеденти на Рівненщині були.

У костелі монастиря бернардинів у Дубні був гробівець для ченців та родинна усипальниця фундаторів монастиря та членів їхніх родин – князівських родів Заславських, Сангушків, Любомирських (дубенського відгалуження рівненської гілки цього роду). У 1986 році (тоді костел був недіючим) за розпорядженням місцевої влади крипти очистили від поховань, вивізи домовини і людські кістки на сміттєзвалище. Щоправда, значна частина поховань залишилася нечіпаюю і в подальшому їх змогли дослідити науковці.

Шостого грудня 1940 року голова виконавчого комітету Дубенської міської ради Давидченко склав протокол про передання римо-католицького костелу в розпорядження міськвиконкому. Маючи ключі від храму, самовільно відкрив приміщення і витяг з підвалу кілька трун, надавши змогу населенню міста оглядати забальзамовані тіла покійників. Щоправда, за цю наругу партійний функціонер поплатився посадою, а на засіданні бюро обкому КП(б)У Давидченку оголосили догану. Цей випадок, зокрема, описано в книзі «Реабілітовані історією. Рівненська область. Книга друга».

Зазнала наруги й усипальниця родини Дуніних-Карвіцьких, що знаходилася у підвалі Мізоцького римо-католицького костелу. Представники місцевих органів влади винесли на смітник саркофаги з тілами».

Кого поховано в рівненському костелі

Костел Святого Антонія Падуанського у Рівному був родинною усипальницею князів Любомирських. Фундатором його будівництва був власник міста Казимир Любомирський (роки життя 1813-1871). Щоправда, добудували храм уже після його смерті. У крипти костелу перенесли труни зі старого костелу, який був неподалік новозбудованого. Подальші поховання власників міста, інших титулованих осіб, громадян із особливими заслугами перед містом здійснювали там. Костел Святого Антонія закрили у 1958 році.

У документі, знайденому Люділою Леоновою, йдеться про по-

Княгиня Людвика Любомирська

ховання 11 осіб: вісім із князівської родини, один ксьондз, останки ще двох похованих не ідентифіковано. То чий же прах може покоїтися на Дубенському кладовищі? Наймовірніше тут похоронені:

- князь Юзеф Любомирський – власник міста, каштелян київський, генерал-майор військ Коронних, помер у 1817 році;
- князевич Кароль – син Юзефа, помер у ранньому дитинстві;
- княгиня Людвика Любомирська (із Сосновських) – дружина Юзефа. Увійшла в історію як кохана жінка національного героя Польщі Тадеуша Костюшка. Померла у 1836 році;
- князь Фредерік Любомирський – син Юзефа і Людвики, наступний дідич Рівного. Помер у 1848 році;
- князь Станіслав Любомирський – син Казимира Любомирського, власник міста з кінця XIX століття і до 1918 року. Помер у Ходорові (сучасна Львівщина) у 1918 році;
- княгиня Ванда Любомирська – дружина Станіслава. Померла у 1910 році; княгиня Зінаїда Любомирська (з Голинських) – дружина князя Казимира. Померла в 1893 році;
- Казьо Любомирський – Казимир Генрик. Син Станіслава і Ванди, помер у неповних 30 років, у 1900-у.

**Останній рівненський
князь Адам Любомирський**

Не всі з власників міста роду Любомирських померли і поховані в Рівному. Наприклад, найперший з рівненської гілки цієї династії князь Єжи Олександр Любомирський та його син і наступник у спадкуванні рівненських добр Станіслав померли і поховані у Варшаві. Казимир Любомирський – відомий польський композитор і власник Рівного у XVIII столітті помер у Львові і похований на Личаківському кладовищі. Невідоме досі місце поховання останнього рівненського князя з Любомирських – Адама. Він помер у січні 1940 року від туберкульозу в рівненській тюрмі, запроторений туди одразу після приходу більшовиків у 1939-у. Зважаючи на тодішні реалії, можна припустити, що тіло Адама Любомирського знайшло вічний спочинок десь у дальньому закутку якогось із кладовищ міста. Звісно, без жодних натяків на надгробок чи хрест. Також невідоме місце поховання дружини князя Адама Аделаїди, яка померла в грудні 1939-го від пневмонії, застудившись під мурами тюрми, де годинами очікувала на побачення з чоловіком.

Прах рідного брата останнього рівненського князя Губерта Любомирського покоїться на католицькому кладовищі в Олександрії, що неподалік Рівного. Князь Губерт був власником Олександрії, а

смерть знайшов на підвір'ї власного помістя від кулі червоного комісара у жовтні 1939-го.

Непросте й цікаве минуле нашого міста тісно пов'язане з родиною магнатів Любомирських. Попри всі історичні перипетії вони зробили чималий внесок у розбудову Рівного. Деяким їхнім спадком рівняни користуються й донині. Як, для прикладу, будинок колишньої гімназії, а тепер краєзнавчий музей. Безперечно, Любомирські заслуговують на пошанування їхньої пам'яті. Однак, що стосується поховання на Дубенському кладовищі, то, вочевидь, до цього питання слід підходити виважено. Про це говорять і краєзнавці. Зокрема, Людмила Леонова:

– Чи має громадськість право знати про місце поховання, то, вважаю, так. Відмова оприлюднити інформацію про перепоховання з поясненням, що це є персональні дані, які охороняє закон, не є правомірною. У Законі України «Про захист персональних даних» об'єктом захисту є персональні дані фізичної особи. Цивільна ж правоздатність фізичної особи виникає в момент її народження і припиняється в момент смерті. Тобто інформація про смерть і поховання зазначених у списку осіб може бути оприлюднена. Інша справа, які наслідки цього будуть. Тому з такою інформацією треба поводитися обережно.

Водночас, на переконання архівістів, такий важливий документ, як «Книга реєстрації поховань і перепоховань по м. Рівне», яка ведеться із 1945 року (*ідеться про книгу, що зберігається у КП «Спецкомбінат-ритуальна служба», – прим. авт.*), мав би бути включений до складу Національного архівного фонду і бути переданий на постійне зберігання до Державного архіву Рівненської області для забезпечення його надійного зберігання.

Світлана КАЛЬКО